

معرفی چند ترجمه

از فارسی به انگلیسی

لیلی وطنی

*A history of literary criticism in Iran
(1866-1951)*

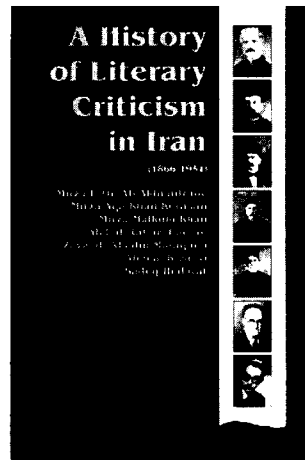
Iraj Parsinejad

IBEX publishers, America, 2003

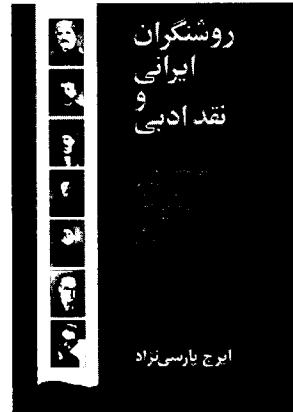
کتاب *A history of literary criticism in Iran* ترجمه

کتابی است با عنوان روشنگران ایرانی و نقد ادبی به قلم ایرج پارسی‌نژاد که به قلم خود ایشان هم به انگلیسی ترجمه شده است. این کتاب که حاصل چهارده سال تحقیق نویسنده است، به شیوه‌ای محققانه به موضوعی می‌پردازد که تا کنون کمتر مورد توجه واقع شده است و آن تاریخ نقد ادبی در دوره

معاصر در ایران است. این دوره از قرن نوزدهم هم‌زمان با انقلاب مشروطه آغاز می‌شود و تا اوایل قرن بیستم ادامه می‌یابد. نویسندگانی که در این کتاب افکار و آثارشان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و تأثیر آنها بر پیدایش و تحول نقد ادبی و ادبیات مدرن ایران بررسی شده است عبارتند از: میرزا فتحعلی آخوندزاده، میرزا آقاخان کرمانی، میرزا منکم‌خان، طلیوف تبریزی، زین‌العابدین مراغه‌ای، احمد کسروی و صادق هدایت. نسخه فارسی و انگلیسی کتاب مورد توجه بسیار محققان داخل و خارج کشور قرار گرفته است. این کتاب به دلیل موضوع ابتکاری آن و نیز با توجه به شیوه محققانه نویسنده بی‌تردید به اثری کلاسیک در تاریخ نقد ادبی ایران تبدیل خواهد شد.

ترجمه کتاب روشنگران ایرانی و نقد ادبی به انگلیسی از دو جهت اهمیت دارد؛ یکی آن که کتاب را نویسنده خود به انگلیسی ترجمه کرده است. دیگر اینکه چنین تحقیق ارزشمندی به زبان انگلیسی ترجمه شده است. پارسی نژاد پس از دریافت لیسانس زبان و ادبیات فارسی و فوق لیسانس زبانشناسی از دانشگاه تهران، در سالهای ۷۸-۱۹۷۴ در دانشگاه آکسفورد به عنوان دانشجوی دوره دکتری به تحقیق در تاریخ نقد ادبی در ایران به خصوص به بررسی نوشته‌های آخوندزاده می‌پرداخت. سپس تدریس در دانشگاه مطالعات خارجی دانشگاه

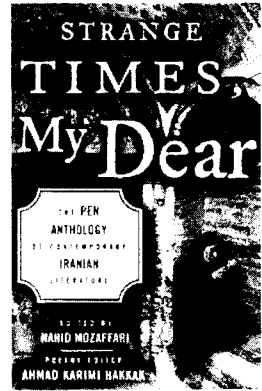

توکيو این فرصت را به او می‌دهد تا تحقیق خود را بسط داده و تاریخ نقد ادبی را از سال ۱۸۶۶ یعنی زمان انتشار مقاله قریبیک نوشته آخوندزاده تا سال ۱۹۵۱ سال مرگ صادق هدایت گسترش بدهد. بدین ترتیب پارسی نژاد که بر زبان انگلیسی تسطی عالمانه درد در مقام یک محقق ادب فارسی از امتیاز بزرگی برخوردار است. متأسفانه محققان و اساتید رشته زبان و ادبیات فارسی کمتر از این امتیاز بهره‌مندند و دقیقاً به همین دلیل، بیشتر کتاب‌هایی که در زمینه ادب فارسی به چاپ می‌رسد یا تألیف محققان خارجی است یا تألیف ایرانیانی که در خارج از کشور تدریس می‌کنند؛ در نتیجه ابوهی از پایان‌نامه‌ها، تحقیقات و کتاب‌های ارزشمند در زمینه ادبیات فارسی در زندان زبان فارسی گرفتار مانده و به زبان انگلیسی در نمی‌آیند. شایسته این است که دیپارتمنت‌های ادبیات فارسی این کمبود را دریابند و برنامه‌های دوره‌های تحصیلات تکمیلی به خصوص دوره دکتری را به گونه‌ای طراحی کنند که دانشجویان این دوره‌ها بتوانند به زبانی خارجی غیر از زبان فارسی آنچنان تسلط یابند که گر نمی‌توانند به این زبان بنویسند لاقلاً بتوانند به این زبان بخوانند.

وقتی نویسنده خود مترجم اثرش می‌شود، دیگر در مورد وفاداری به متن صبی جای بحثی باقی نمی‌ماند، چرا که هم در تألیف هم در ترجمه اندیشه کتاب متعلق به یک نفر است. روشنگران ایرانی و نقد ادبی و ترجمه انگلیسی‌ش از جهت محتوا بسیار نزدیک به یکدیگرند جز اینکه در نسخه انگلیسی زبان قدری موجز شده و با توجه به مخاطب کتاب و محدوده توزیع آن، نویسنده-مترجم آزادی بیشتری در کاربرد کلمات برای خود قائل شده است. زبان ترجمه کتاب زبان عالمانه و در عین حال ساده و بی‌نقصی است که به تمامی در خدمت بیان هرچه

روشن‌تر معنی است. زبان مترجم به خصوص در ترجمه نوشته‌های آخوندزاده که به شکل ضمیمه در پایان کتاب آمده، زبانی زیبا، مفهوم و روان است.

STRANGE TIMES, My Dear
The PEN anthology of contemporary
Iranian literature
Edited by: Nahid Mozaffari
Poetry editor: Ahmad Karimi Hakkak
Arcade Publishing, New York, 2005

مجموعه *Strange Times, My Dear* که عنوانش برگرفته شده از شعر کوچیج بن‌بست شاملو (روزگار غریبی ست نازنین) است، دربردارنده ترجمه بیش از ۶۰ داستان کوتاه و شعر از بیش از چهل نویسنده و شاعر معاصر ایران است. در این کتاب داستان‌ها و شعاری از محمود دولت‌آبادی، احمد شاملو، سیمین بهبهانی، سید ابراهیم نبوی، شهریار مندانی پور و... دیده می‌شود. مترجمانی که داستانهای کوتاه این مجموعه را ترجمه کرده‌اند از این قرارند: حسین شهیدی، کورس اسماعیلی، اسماعیل فصیح — او خود اثرش را ترجمه کرده است — رکسانا زند، لطفعلی خنجی، لیلی شایگان، ناهید مظفری، تقی مدرسی — او خود داستان‌اش را ترجمه کرده است — کامران تلفظ، ژاکلین شارلت، قانون پرور، پرسیس کریم، آتوسا کورش، پریچهر معین، دیلن اولر استریکلین، رضا شیرازی، کاترین ویلیامسون، رکسانا زند، آشورننیال باپایلا، کریم امامی، سارا خلیلی، لیلا ابتهاج، ندا جلالی و مترجمان اشعار: احمد کریمی حکاک، آرتور لین، فیروزه پایان متین، فرزانه میلانی، کاوه صفا، مایکل برد، ویسیام، ان. بی‌یرد هاناوی، دیک دیویس، لطفعلی خنجی، زهرا هوشمند، اردوان دوران، نینوفر طالبی، شیدا دیانی، شعنه وئیه.

جالب است بدانید زمانی که انتشارات آرکید قرارداد چاپ این کتاب را می‌بندد باخبر می‌شود که با چاپ آن شاید به ده سال زندان و پرداخت جریمه‌ای یک میلیون دلاری محکوم شود، چرا که ایران در لیست دشمنان امریکا قرار دارد و هر گونه بده‌بستان فرهنگی با آن منوط به گرفتن جواز است. به گفته دیک سیور، سرویس‌ساز انتشارات آرکید، "اداره نظارت بر دارایی‌های خارجی وابسته به وزارت دارایی با این تهدید می‌خواست این ناشر یا هر ناشر دیگری را وادار به گرفتن جواز کند؛ و این یعنی سانسور دولتی." و از آنجایی که به عقیده انتشارات آرکید

این امر نقض آشکار آزادی مطبوعات و قانون اساسی آمریکا بود. دست‌اندرکاران این انتشارات عزم خود را جزم می‌کنند تا بدون گرفتن جواز کار خود را دنبال کنند. پس در آخرین روزهای ماه سپتامبر سال ۲۰۰۴ آرکید به همراه مؤسسه PIN در آمریکا، اتحادیه ناشران آمریکایی و اتحادیه جایخانه‌های دانشگاهی آمریکا، دعوی ر در دادگاه فدرال بر علیه دولت آمریکا مطرح می‌کنند و از دادگاه می‌خواهند که با صدور حکمی رسمی جلوی جاری مقررات اداره نظارت بر دارایی‌های خارجی را بگیرد.

در پانزدهم دسامبر همان سال، در حالی که هنوز پاسخی مستقیم به دعوی مطرح شده داده نشده بود، وزارت دارایی اقدام به صدور "جواز عمومی" می‌کند که مطابق آن، ناترین آزادی عمل در زمینه فعالیت‌های انتشاراتی می‌یابد که شامل کتورهایی که در لیست دسمنان آمریکا قرار دارند نیز می‌شود. دیک سیور چنین می‌گوید: "گرچه صدور این جواز عمومی گامی رو به جلوست، اما ما سخت بر این عقیده‌ایم که نه وزارت دارایی و نه هیچ ارکان دولتی دیگری از این حق و اختیار برخوردار نیست که درباره آن چه ما منتشر می‌کنیم و آنچه مردم می‌خوانند تصمیم گیری کند." جوازهای عمومی "را به همان راحتی که صادر می‌کنند، باطل هم می‌کنند، و دوباره، سانسور."

در کربکس ریویو، در قسمتی از نقد نوشته شده بر این کتاب، چنین می‌خوانیم:

از زمان انقلاب ۱۹۷۹ ایران، بنا به دلایل بسیار جهانیان کمتر فرصتی برای مطالعه و بررسی آثار شاعران، نویسندگان، اندیشمندان و نمایشنامه‌نویسان ایرانی یافته‌اند... دلیل دیگر، اندک‌تعداد بودن مترجمان کارآمد و زبده است. دلیل دیگر هم اینکه فرصتهایی که برای بده‌بستانهای ادبی به وجود می‌آید مورد غفلت واقع شده و از این رو نویسندگان ایرانی از جریانهای ادبی جهان دور باقی می‌مانند. و به همین دلیل سبک آثار گنجانده شده در این گلچین به سوی نوعی رئالیسم ساده، کم و بیش گزارش‌مانند گرایش دارد (حساب شه‌نوش پارسی‌پور، نویسنده‌ای که ناهید مظفری، ویراستار این کتاب، او را "سردمدار رئالیسم جادویی ایرانی" می‌خواند. از بقیه جداست. این کتاب گلچینی است متنوع از ادبیات ایران و فرصتی مناسب برای تمام کسانی است که می‌خواهند فرهنگی پیچیده را بشناسند، فرهنگی که سالها به بهانه اینکه دشمن ما است نادیده‌اش گرفته‌یم.

ناهید مظفری، دارای مدرک دکترا در تاریخ و مطالعات خاورمیانه است از دانشگاه هاروارد.

او در مؤسسه آموزش عالی نیو اسکول، در نیویورک و دانشگاه کبوت رم، تاریخ خاورمیانه

درس داده و اکنون در شهر نیویورک زندگی می‌کند.

احمد کریمی حکاک، استاد ادبیات فارسی و مدیر مرکز مطالعات زبان فارسی در دانشگاه مریلند است. او تاکنون هیجده عنوان کتاب درباره فیلم، هنر و فرهنگ ایران نوشته است و اکنون رئیس انجمن بین‌المللی مطالعات ایرانی و ساکن شهر کلارکسویل در ایالت مریلند است.

The Prince

Hushang Golshiri,

Translated by James Buchan

publisher: Harvill Secker

Hardcover - November 24, 2005

شازده / احتجاج، اثر جاودانه هوشنگ گلشیری پیش از این دو بار به انگلیسی ترجمه شده است. اما به عقیده همسر هوشنگ گلشیری — فرزانه ظاهری، مترجم — جدیدترین ترجمه این اثر،

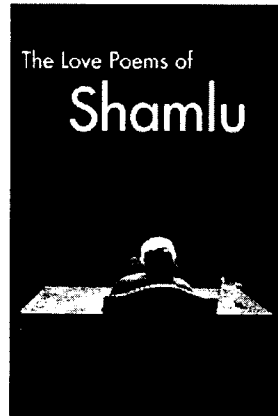
ترجمه باکن، از لحاظ کیفیت برتر از هر دو این ترجمه‌ها است. شازده / احتجاج نخستین رمان گلشیری است که در سال ۱۳۴۸ به چاپ رسید و آن چنان محبوبیتی به دست آورد که فیلمی هم بر اساس آن ساخته شد. گلشیری در این کتاب با به کار بردن شیوه‌های مدرن ادبی اشرافیت رو به زوال ایرانی را به تصویر می‌کشد.

جیمز باکن ۵۲ ساله، نوه جان باکن، رمان‌نویس و دیپلمات اسکاتلندی، هم نویسنده است و هم روزنامه‌نگار. او دانش‌آموخته کالج ایتن و مگدالین آکسفورد است و سالها خبرنگار تایمز مالی در آلمان، ایالات متحد و کشورهای خاورمیانه از جمله ایران بوده است. جیمز باکن اکنون در نورفوک انگلستان زندگی می‌کند.

شوشا گابی — روزنامه‌نگار، خواننده و نویسنده ایرانی تبار ساکن لندن — در قسمتی از نقد و بررسی‌اش درباره این اثر در تایمز آنلاین چنین می‌نویسد:

...به قول جیمز باکن، که ترجمه ستودنی‌اش ظرافت‌ها و نکته‌های باریک اصل اثر را به خوبی منتقل می‌کند و با مقدمه درخشانش ما را در فضای داستان قرار می‌دهد، "شازده / احتجاج نمونه‌ای است از هنر ایرانی در آفرینش ادبیاتی خوب در سایه حکومتی بد.

The Love Poems of Ahmad Shamlu
 translated by Firoozeh Papan-Matin &
 Arthur Lane
 Publisher: IBEX Publishers
 Language: English & Persian
 Hardcover - Dec 2005. Pages: 188

از آنجا که شاملو اندیشمندی مخالف شناخته می‌شود، شعر او تاکنون بیشتر از منظر سیاسی-اجتماعی دوران شاعر بررسی شده است. اثر حاضر بر خلاف این دیدگاه محدود، بر نگرش دیگرگونه‌ای به شعر شاملو تأکید می‌ورزد، نگرشی بر پایه پژوهشی اساساً زیبایی شناختی در زمینه عشق آتشین در شعر او. به بیان دقیق‌تر، اثر حاضر به تعمق شاعر عاشق در معشوقی که در نزد او تا مرتبه لاهکی تعالی یافته است توجه دارد. عاشقانه‌های احمد شاملو در بردارنده اشعاری است که سیر تکاملی پیوند میان عاشق، معشوق و عشق را دنبال می‌کند. اشعار آمده در این مجموعه به زمانی باز می‌گردد که شاملو تازه کروش را آغاز کرده و هنوز در حال آزمودن سبک و زبان بوده تا لحن شاعرانه خود را بیابد...

ناشر در توصیف روشی که مترجمان در ترجمه این اشعار به کار برده‌اند چنین می‌گوید:

آرتور لین و فیروزه پاپان‌متین این اشعار را به گونه‌ای ترجمه کرده‌اند که هر خواننده‌ای قطع نظر از زبانی که به آن سخن می‌گوید بتواند جان کلام شعر را دریابد و حال و هوایی را بیابد که گر می‌توانست اثر را به فارسی بخواند می‌یافت. روش کار چنین بوده که ترجمه تا جایی که امکان داشته وفادار به متن اصلی باشد و هر زمان که پایبندی به این وفاداری ممکن نبوده، مترجمان شعرها را بر اساس ریتم و کاربرد امروزی کلمات انگلیسی ترجمه کرده‌اند. به این ترتیب خواننده ناآشنا با زبان فارسی و ظرفیت‌ها و پیچیدگی‌های این زبان، ارزش این شعرها و کیفیت عالی و ستودنی‌شان را در می‌یابد. فیروزه پاپان‌متین در دانشگاه واشنگتن، سیاتل، دانشجوی دیپلم فارسی است. و داری مدرک فوق لیسانس در رشته ادبیات انگلیسی از دانشگاه دولتی کالیفرنیا، و مدرک فوق لیسانس و دکترای در رشته مطالعات ایرانی از دانشگاه یوسی ال‌ای است و موضوع پایان‌نامه‌اش هم عرفان اسلامی قرن دوازدهم در ایران است. پاپان‌متین همچنین مقالاتی در زمینه دیپلمات مدرن و سنتی ایران نوشته و جدیدترین کتاب او کشف لاسراره تاریخ زمانه‌کی روزبهار تعالی است.